

Kako naj bi se drugi deželni jezik uspešno poučeval?*)

(Spisal Štefan Primožič.)

Longum iter est per praecepta,
breve et efficace per exempla.

I. Uvod.

Govorenje vprašanje je postalo pereče in njega razpravljanje nujno. Pokazati je pot, po katerem naj se 2. deželni jezik sploh — tedaj slovenščina na nemških in obratno nemščina na slovenskih ljudskih šolah — uspešno poučuje. Iz lahko umljivih vzrokov se tekom razprave oziramo samo na nemški pouk, to tembolj, ker se da slovenščina prav tako kakor nemščina poučevati. Nemščina je sedaj obvezni učni predmet le na 4 in 5. razrednicah, vendar mora vprašanje, kako jo je učiti, zanimati vse učiteljstvo, če že ne zaradi praktičnih vzrokov, pa vsaj zaradi zanimanja, s katerim spremljamo vsako strokovno vprašanje. Prostor je pa odmerjen. Ne morem torej vsake posameznosti navesti ter obsirno utemeljevati. Kdor bi se za vprašanje bolj zanimal, naj bere sledeče vire, ki sem jih pri sestavi rabil: 1.) Ant. Štritof: O metodiškem pouku nemščine v 1. in 2. razredu slov. utrakvističkih gimnazij. 2.) V. Bežek: Die deutsche Sprache als Unterrichtsgegenstand auf der Unterstufe slovenischer utraquistischer Gymnasien. 3.) Jos. Lendovšek: Kurze methodische Anleitung zum Unterrichte in der sloven. Sprache. 4.) Jos. Lendovšek: Sloven. Elementarbuch für Mittelschulen. 5.) Weitzenböck Georg: Zur Reform des Sprachunterrichtes. 6.) Quousque tandem (V. Victor): Der Sprachunterricht muss umkehren. 7.) Dr. Jul. Bierbaum: Die anal. dir. Methode des neusprachlichen Unterrichtes. 8.) E. v. Sallwürk: Die Leit motive der Reform des Unterrichtes der neuern Fremdsprachen.

II. Učni zmoter in uspehi.

Da se učimo tujih jezikov, utegnemo imeti razne nagibe. Tako: dosego govorne spretnosti, čitanje originalnih tekstov, temeljito znanje jezikovega organizma. Naš zmoter predpisuje učni črtež: Geläufiges, sicheres und richtig betontes Lesen des Gedruckten und Geschrie-

*) Konferenčna razprava l. 1896., ki pa utegne zaradi izdaje „Prve nemške vadnice“, ki sta jo spisala ravnatelj Schreiner in prof. dr. Bežak marsikoga privedi do eventualne rabe imenovane učne knjige. *Op. pis.*

Tako se nam godi ob knjigi Tavčarjevih povesti.

Pisatelj, kakoršen je Tavčar, je prezrl z globokim pogledom vse bitje in žitje človeških duš. Pozna njih bolečine, skrbi in rane, pozna njih srečo in veselje, pozna njih up in strah, njih brezupnost, smrt in življenje. In ljudje takih duš stoje živo pred nami, ko listamo knjigo Tavčarjevih povesti in čitamo s čutom, s trezno sodbo, a ne z namenom, da iztaknemo samo zlo in slabo, da izrečemo obsodbo na smrt. Nakateri čitatelji so namreč taki, da stavijo vse na nič, kar je zapisalo pero slovenskega pisatelja. Sebe poznajo, drugega ne!

Tavčar pozna življenje v preprosti kmetiški hiši, na meščanskem domu in v gradu modrokrvnih ljudi. Čitatelja vodi v najvišje kroge, ga seznanja s plemiči po rodu in sreči, s propalicami, z ljudmi brez srca in ljubezni, z ljudmi kipečimi in strastnimi, z ljudmi brez ra-

benen; Kenntnis der Formen- und Satzlehre; Sicherheit und grammatische Correctheit im mündlichen und schriftlichen Gedankenausdruck. Pot, po katerem naj se zmoter doseže, določa točka 6. v razpisu vis. c. kr. dež. šolskega sveta z dne 18. kimovca 1888 št. 1836.: Der Unterricht in der 2. Landessprache soll ein möglichst practischer sein. Der Schüler soll sich einen thunlichst grossen Wort- und Phrasenvorrath erwerben, um sich in derselben nach Bedarf verständigen können. Die grammatische Schulung findet schon in der Muttersprache statt, daher ist nur das Nothwendigste aus der Theorie zu behandeln, dagegen sind fleissig Sprech- und Memorierübungen vorzunehmen.

In uspehi? Naj navedem dve sodbi gimnazijskih učiteljev. Bežek piše: Das von hier gelieferte Schülermaterial weist im Deutschen nur bescheidene Kenntnisse auf . . . Kenntnis der deut. Schrift und des Lesens; viele von ihnen verfügen, da die Lehrmethode beim Deutschen an den Volksschulen wenigstens im letzten Jahre und zwar eben mit Rücksicht auf die Anforderungen, welche bei unserer Aufnahmsprüfung gestellt werden, noch immer eine vorzugsweise grammatisierende zu sein scheint, über eine nennenswerthe Wort- und Satzanalyse, geringer und mehr auf die Beamtensohne beschränkt ist die Sprechfertigkeit. Wie gering auch alle diese Kenntnisse geschätzt werden mögen . . . (navaja izvajanja, kako to predznanje pri srednješolskem pouku uporabiti). Štritof piše: Učenci povprek za silo čitajo in pišejo, sklanjajo in spregajo in razločujejo člene razširjenega stavka, znajo tudi nekaj navadnih besed, rekel in lahkih stavkov, a govoriti — niti o najpriprostejših stvareh ne znajo. Spretnost in slovniska pravilnost v ustnem in pismenem izražanju misli, kar je vzorni zmoter ljudske šole, se še približno ne doseže. To so uspehi. Za obilico letnih učnih ur v nemščini — 690 na štiri-, 962 na petrazrednicah — je to pač uboren rezultat, ki se še zmanjša, ako vpoštevamo, da se za vstop v srednje šole zglašajo praviloma le naši boljši učenci. Ni tedaj neopravičeno, ako se zahteva, naj se nemški pouk drugače uredi. Le posledica majhnih učnih uspehov je, ako se celo tirja, naj se isti celo opusti, češ, otroci naj se mesto nemščine, v kateri se itak dosti ne doseže, uče rajši kaj koristnega. Bodisi že kakor hoče, gotovo je samo to: vzrokov ne moremo iskati v osebah ampak v metodi. Ogledimo si jo! Od črk (glasnikov) izhajaje vodi do golega, razširjenega in zloženega stavka. Med tem se obdelujejo besedna plemena. Vse je raz-

zuma, nas popelje končno na tihe hodnike in v celice temnega samostana . . .

Moč Tavčarjevega peresa je v lepoti, v bogastvu, v poeziji njegovega jezika. Ne vem, če je kdo med slovenskimi pisatelji, da bi se mogel na to stran primerjati s Tavčarjem. Menda nihče! Tavčarjev govor se glasi kot pesem, poveljujoča prirodne krasote, opevajoča življenje človeških src.

Tavčar zajema iz bogatega vira življenja, a zajema tudi iz svoje duše, iz bogate domišljivosti, ki obdaja realnost njegovo z romantiškim nakitom . . .

Tako stoji Tavčar v vrstah slovenskih pisateljev sam zase: izviren v svoji izviranosti. Tak menda ostane v zgodovini slovenskega slovstva, zakaj ne verjamem, da bi ga kdo dosegel — niti ti ne, prijatelj moj! —n—

deljeno na „dele ali oddelke“, ki imajo po več šov ali številk. Vsak § prinaša eno ali več novih pravil, katerih raba in uporaba se na nekaterih nemških stavkih pokaže in z retrovertovanjem vežba. Tako so spisane naše učne knjige „Slovnice“. Prva in druga nemška slovnica imata nekaj beril, tretja ne. Slovnica je središče pouka; po tej in s to naj se doseže naš učni zmoter. Uporablja se tedaj sintetiška, slovniška ali konstruktivna metoda.

(Dalje prih.)

Ustavoznanstvo.

(Spisal Fr. Orožen.)

M.

Ljudsko zastopstvo.

4. Domovinska pravica.

Vsaki državljani imej v kaki občini domovinsko pravico. To načelo je podlaga domovinskima zakonoma z dne 3. grudna 1863. in 5. grudna 1896. Najvažnejša določila teh zakonov so:

1. Domačinec ima v svoji občini pravico do nevezne mirjenega bivanja in ubožne preskrbe.

2. Domovinsko pravico pridobiš po rojstvu, možitvi, vzprejetju v domovinsko zvezo in z javno službo. Vzprejetja v domovinsko zvezo ne smeš omejevati na določen čas, a tudi ne podeljevati s pogoji, ki bi nasprotovali zakonitim nasledkom domovinske pravice.

Otroci imajo domovinsko pravico v oni občini, v kateri so stariši domačinci, zakonska žena pa v občini svojega soproga.

Stalno nameščeni dvorni-, državni-, deželni-, občinski-, okrajni- in javni zakladni uradniki in sluge, duhovniki in javno učiteljsko osebje in c. kr. notarji imajo domovinsko pravico v oni občini, v kateri je njih stalno uradno bivališče. Vojaki imajo domovinsko pravico v oni občini, v kateri so bili domačinci pri vstopu v vojaško službo.

3. Občina ne more odrekati domovinske pravice avstrijskemu državljanu, ki je v nji stalno in neprestano po dobljeni samosvojnosti bival deset let pred izročitvijo prošnje za domovinsko pravico. Zakon določa natančneje nekatere pogoje k tej točki. Vsaka občina je zavezana, da poroča vzprejetje novega domačince dotedanji domovinski občini dotičnega državljana, kajti nikdo ne more imeti domovinske pravice v dveh občinah.

4. Brezdomovinci, to so osebe, katerih domovinske pravice ni moči dognati, spadajo v ono občino, kjer so najdelj ali naposled bivali, ali v občino, kjer so bili rojeni, ali končno v občino, kjer so našli brezdomovince.

5. Inostranci in osebe, katerih državljanstva ne moreš dognati, imajo z dotičnimi pogoji pravico do vzprejetja v občinsko zvezo kake avstrijske občine. Tako vzprejetje pa je šele veljavno, ko je dotičnik dosegel avstrijsko državljanstvo.

6. Vsaka občina ima pravico zahtevati pristojbino za prostovoljno vzprejetje v občinsko zvezo in sme tudi povišati pristojbino, vendar treba v to svrhu deželnega zakona. Taka pristojbina pripada občinski blagajnici.

7. Občina ima podpirati obožane domačince, ako niso druge osebe dolžne skrbeti za siromake. Občina daje obožanim domačincem stanovanje in hrano, skrbi za bolnike in vzgaja siromašne otroke. Te dolžnosti ima občina le v slučajih, da si siromak sam ne more prekrbeti potrebnega

živeža. Čile in zdrave siromake pa je treba priganjati na delo. Občina podpiraj tudi potrebne tuje reveže, vendar ima domovinska občina dotičnega reveža take podpore zopet vračati.

8. Domovinska občina izdava „domovnico“, to je pismo, v katerem domovinska občina dotičnemu potrjuje domovinsko pravico. Domovnice ne smeš nobenemu domačincu odrekati. Domovnica je važno pismo, katero potrebuješ o različnih prilikah kakor n. pr. pri popisu ljudstva, kot prilogo k prošnjam za nekatere službe itd. Ker daje domovinska pravica domačincu dostikrat velike dobrote, je tudi domačince dolžnost, da po svoji moči skrbi za občinski blagor.

(Dalje prih.)

Književnost in umetnost.

Franc Jožef I. Iz vseh pokrajin naše prelepe Avstrije nam dohajajo vesele vesti, kako navdušeno tekmuje avstrijsko učiteljstvo med sabo, kako bi lepše in dostojnejše praznovalo plodonosno 50letno vladanje Nj. Veličanstva cesarja Frančiška Jožefa I. Prav te dni smo prejeli iz slovanske Prage na ogled in priporočilo v našem listu krasno in vrlo lepo izdelano podobo našega presvetlega vladarja. Strokovnjaki nam zatrjujejo, da je podoba tako lepo izvedena, da nadkriljuje vse tuje izdelke. Izdal jo je „odbor Bolzanův pro zřízení českého sirotčince učiteljského“ v korist češkega učiteljskega sirotišča na čast in proslavo petdesetletnice Nj. Veličanstva cesarja in kralja Frančiška Jožefa I. Krasna, lepo barvana doprsna podoba, ki je 18 cm visoka in 12 cm široka, nam predstavlja našega cesarja v ornatu, z lepo pozlačenim obrobkom in okvirom. Pod podobo se vije lovorjeva vejica, na katero je pripeto ime: Franc Jožef I.

Odbor je izdal to podobo v vseh slovanskih jezikih, ki se govore v Avstriji. Lepa podoba je kaj pripravno in primerno darilo za našo mladino povodom praznovanja cesarjeve 50letnice, mnogo bolj pripravna kakor pa životopis cesarjev, zakaj izkušnja nas uči, da lepe podobe mladina mnogo rajša in dlje hrani kakor še tako mično in lepo pisane knjige. Cene podobam za gotovi denar so te-le: 50 podob 3 gld.; 100 podob 5 gld. in 1000 podob pa 45 gld. Vsako naročilo se izvrši točno in najkasneje v 14 dneh.

Priporočamo slovenskim šolam to lepo podobo tembolj, ker jo je izdal zgoraj imenovani odbor v korist češkega učiteljskega sirotišča in ker nas naši vrli bratje Čehi podpirajo, kjerkoli nas morejo, zato je nas slovenskih učiteljev sveta stanovska in narodna dolžnost, da tudi mi svoje češke tovariše podpiramo v tem patrijotičnem podjetju ter v obilnem številu naročujemo te podobe za slovenske otroke, kadar bomo s šolsko mladimo praznovali cesarjevo 50letnico. Pripomnimo le še, da bi se morebiti stvari koristilo še bolj, če bi imela podoba na zadnji strani prav kratek životopis cesarjev. — V korist češkega učiteljskega sirotišča prodaja ta odbor tudi fototipiški posnetek spominske plošče, ki predstavlja Nj. Vel. cesarja in kralja Frančiška Jožefa I. v l. 1848. in 1898. Lepa podoba na trdem kartonu je 65 cm visoka in 50 cm široka. Okolo glave in oprsja 18 in 68letnega našega vladarja se bleste besede: 1848 Franciscus Josephus I. imperator et rex 1898. — Viribus unitis — in okolo tega napisa se vije lovorjev venec. Pod tem medaljonom je zapisano: Vitej nam — roku jubilejni 1898! Prekrasna podoba je kaj lep okrask šolskim pisarnicam, šolskim sobam in sploh vsaki sobi. Cena enemu komadu je 1.10 gld. s poštnino vred; 50 podob velja 40 gld. in 100 podob 75 gld. Tudi to krasno podobo priporočamo prav toplo. Obe podobi se naročata pod naslovom: G. Anton Mojžiš, šolski ravnatelj, predsednik Bolz. odbora, Praha-Karlín 273. Torej le: Svoji k svojim! Živela češko-slovenska in prava slovanska vzajemnost!

—mn—

Stenski zemljevid slovenskih pokrajin s slovensko terminologijo v merilu 1—200.000, katerega namerava iz-

deljeno na „dele ali oddelke“, ki imajo po več šov ali številk. Vsak § prinaša eno ali več novih pravil, katerih raba in uporaba se na nekaterih nemških stavkih pokaže in z retrovertovanjem vežba. Tako so spisane naše učne knjige „Slovnice“. Prva in druga nemška slovnica imata nekaj beril, tretja ne. Slovnica je središče pouka; po tej in s to naj se doseže naš učni zmoter. Uporablja se tedaj sintetiška, slovniška ali konstruktivna metoda.

(Dalje prih.)

Ustavoznanstvo.

(Spisal Fr. Orožen.)

M.

Ljudsko zastopstvo.

4. Domovinska pravica.

Vsaki državljani imej v kaki občini domovinsko pravico. To načelo je podlaga domovinskima zakonoma z dne 3. grudna 1863. in 5. grudna 1896. Najvažnejša določila teh zakonov so:

1. Domačinec ima v svoji občini pravico do nevezne mirjenega bivanja in ubožne preskrbe.

2. Domovinsko pravico pridobiš po rojstvu, možitvi, vzprejetju v domovinsko zvezo in z javno službo. Vzprejetja v domovinsko zvezo ne smeš omejevati na določen čas, a tudi ne podeljevati s pogoji, ki bi nasprotovali zakonitim nasledkom domovinske pravice.

Otroci imajo domovinsko pravico v oni občini, v kateri so stariši domačinci, zakonska žena pa v občini svojega soproga.

Stalno nameščeni dvorni-, državni-, deželni-, občinski-, okrajni- in javni zakladni uradniki in sluge, duhovniki in javno učiteljsko osebje in c. kr. notarji imajo domovinsko pravico v oni občini, v kateri je njih stalno uradno bivališče. Vojaki imajo domovinsko pravico v oni občini, v kateri so bili domačinci pri vstopu v vojaško službo.

3. Občina ne more odrekati domovinske pravice avstrijskemu državljanu, ki je v nji stalno in neprestano po dobljeni samosvojnosti bival deset let pred izročitvijo prošnje za domovinsko pravico. Zakon določa natančneje nekatere pogoje k tej točki. Vsaka občina je zavezana, da poroča vzprejetje novega domačince dotedanji domovinski občini dotičnega državljana, kajti nikdo ne more imeti domovinske pravice v dveh občinah.

4. Brezdomovinci, to so osebe, katerih domovinske pravice ni moči dognati, spadajo v ono občino, kjer so najdelj ali naposled bivali, ali v občino, kjer so bili rojeni, ali končno v občino, kjer so našli brezdomovince.

5. Inostranci in osebe, katerih državljanstva ne moreš dognati, imajo z dotičnimi pogoji pravico do vzprejetja v občinsko zvezo kake avstrijske občine. Tako vzprejetje pa je šele veljavno, ko je dotičnik dosegel avstrijsko državljanstvo.

6. Vsaka občina ima pravico zahtevati pristojbino za prostovoljno vzprejetje v občinsko zvezo in sme tudi povišati pristojbino, vendar treba v to svrhu deželnega zakona. Taka pristojbina pripada občinski blagajnici.

7. Občina ima podpirati obožane domačince, ako niso druge osebe dolžne skrbeti za siromake. Občina daje obožanim domačincem stanovanje in hrano, skrbi za bolnike in vzgaja siromašne otroke. Te dolžnosti ima občina le v slučajih, da si siromak sam ne more prekrbeti potrebnega

živeža. Čile in zdrave siromake pa je treba priganjati na delo. Občina podpiraj tudi potrebne tuje reveže, vendar ima domovinska občina dotičnega reveža take podpore zopet vračati.

8. Domovinska občina izdava „domovnico“, to je pismo, v katerem domovinska občina dotičnemu potrjuje domovinsko pravico. Domovnice ne smeš nobenemu domačincu odrekati. Domovnica je važno pismo, katero potrebuješ o različnih prilikah kakor n. pr. pri popisu ljudstva, kot prilogo k prošnjam za nekatere službe itd. Ker daje domovinska pravica domačincu dostikrat velike dobrote, je tudi domačince dolžnost, da po svoji moči skrbi za občinski blagor.

(Dalje prih.)

Književnost in umetnost.

Franc Jožef I. Iz vseh pokrajin naše prelepe Avstrije nam dohajajo vesele vesti, kako navdušeno tekmuje avstrijsko učiteljstvo med sabo, kako bi lepše in dostojnejše praznovalo plodonosno 50letno vladanje Nj. Veličanstva cesarja Frančiška Jožefa I. Prav te dni smo prejeli iz slovanske Prage na ogled in priporočilo v našem listu krasno in vrlo lepo izdelano podobo našega presvetlega vladarja. Strokovnjaki nam zatrjujejo, da je podoba tako lepo izvedena, da nadkriljuje vse tuje izdelke. Izdal jo je „odbor Bolzanův pro zřízení českého sirotčince učiteljského“ v korist češkega učiteljskega sirotišča na čast in proslavo petdesetletnice Nj. Veličanstva cesarja in kralja Frančiška Jožefa I. Krasna, lepo barvana doprsna podoba, ki je 18 cm visoka in 12 cm široka, nam predstavlja našega cesarja v ornatu, z lepo pozlačenim obrobkom in okvirom. Pod podobo se vije lovorjeva vejica, na katero je pripeto ime: Franc Jožef I.

Odbor je izdal to podobo v vseh slovanskih jezikih, ki se govore v Avstriji. Lepa podoba je kaj pripravno in primerno darilo za našo mladino povodom praznovanja cesarjeve 50letnice, mnogo bolj pripravna kakor pa životopis cesarjev, zakaj izkušnja nas uči, da lepe podobe mladina mnogo rajša in dlje hrani kakor še tako mično in lepo pisane knjige. Cene podobam za gotovi denar so te-le: 50 podob 3 gld.; 100 podob 5 gld. in 1000 podob pa 45 gld. Vsako naročilo se izvrši točno in najkasneje v 14 dneh.

Priporočamo slovenskim šolam to lepo podobo tembolj, ker jo je izdal zgoraj imenovani odbor v korist češkega učiteljskega sirotišča in ker nas naši vrli bratje Čehi podpirajo, kjerkoli nas morejo, zato je nas slovanskih učiteljev sveta stanovska in narodna dolžnost, da tudi mi svoje češke tovariše podpiramo v tem patrijotičnem podjetju ter v obilnem številu naročujemo te podobe za slovenske otroke, kadar bomo s šolsko mladimo praznovali cesarjevo 50letnico. Pripomnimo le še, da bi se morebiti stvari koristilo še bolj, če bi imela podoba na zadnji strani prav kratek životopis cesarjev. — V korist češkega učiteljskega sirotišča prodaja ta odbor tudi fototipiški posnetek spominske plošče, ki predstavlja Nj. Vel. cesarja in kralja Frančiška Jožefa I. v l. 1848. in 1898. Lepa podoba na trdem kartonu je 65 cm visoka in 50 cm široka. Okolo glave in oprsja 18 in 68letnega našega vladarja se bleste besede: 1848 Franciscus Josephus I. imperator et rex 1898. — Viribus unitis — in okolo tega napisa se vije lovorjev venec. Pod tem medaljonom je zapisano: Vitej nam — roku jubilejni 1898! Prekrasna podoba je kaj lep okrask šolskim pisarnicam, šolskim sobam in sploh vsaki sobi. Cena enemu komadu je 1.10 gld. s poštnino vred; 50 podob velja 40 gld. in 100 podob 75 gld. Tudi to krasno podobo priporočamo prav toplo. Obe podobi se naročata pod naslovom: G. Anton Mojžiš, šolski ravnatelj, predsednik Bolz. odbora, Praha-Karlín 273. Torej le: Svoji k svojim! Živela češko-slovenska in prava slovanska vzajemnost!

—mn—

Stenski zemljevid slovanskih pokrajin s slovensko terminologijo v merilu 1—200.000, katerega namerava iz-

dati „Slov. Matica“, bode jako lepo delo, da ga bode lahko vesel vsak Slovenec, ki želi imeti o svoji domovini natančen zemljevid, kakor so nemške karte generalnega štaba. Vsakdo naj se požuri, da si zemljevid brž naroči pri „Matici“: cena mu bo 2 gld.

„**Podobe za šolo in dom**“*) J. H. Pestalozijeva velika zasluga je njega odločna zahteva, da se v šoli nazorno poučuje, ker njemu je bil nazor absolutni temelj vsemu spoznavanju. S tem slavnim pedagogom se je skladal tudi Diesterweg v svojem „Wegweiserju“, kjer zahteva, da se iz šole „iztira vse prazno besedičenje, vse ničevno, pogubno, duhomorno in v nedoletnosti ohranjajoče igranje s pojmovnimi oblikami.“ Tudi današnji učitelji, učenci imenovanih pedagogov, so navdušeni zagovorniki navedenih idej. Pravi učitelj hrepeni po sredstvih, s katerimi oživi teoretiški svoj pouk in olajša ž njimi razlago abstraktnih pojmov. Saj mu mora biti na tem ležeče, da napravi otrokom pouk zanimiv — da, zabaven. Otroki niti vedeti ne sme, da se uči, zakaj učenje mu več ali manj mrzi. V zabavo mu je zbujanje domišljije. Kako pa je lažje zbuhati domišljijo kakor z umetno dovršeno podobo, ki predstavlja kak prizor iz zgodb sv. pisma, dogodljaje lepih pripovedk, legend in pravljic, ali iz domače in obče zgodovine, krajevne slike, dalje podobe, ki kažejo narodne noše in običaje ali pojasnujejo tehniške naprave ali predočujejo napredek umetnosti. Da pa dosežajo podobe svoj namen, je treba, da je podoba, katera naj oživlja in utrjuje pouk, umetniško dovršena, zakaj le s tako je moči zbuhati umetniški čut, kateremu je posledica pravi umetniški okus. Na francoskih in angleških šolah in v najnovejšem času tudi na šolah v Hamburgu, kjer se je v zadnjem času osnovalo „Lehrervereinigung für die Pflege der künstlerischen Bildung“, se goji umetniški okus v veliki meri s tem, da se učitelji strogo ozirajo na to, kaj podajajo učencem v umetniški užitek.

Ti nedostatki in pa najbrže tudi pomanjkanje dobrih slik za šole je napolilo može, ki stoje v krogu „Gesellschaft für vervielfältigende Kunst“ na Dunaju, izdati pod varstvom vis. c. kr. ministerstva za uk in bogočastje zbirko, obsegajočo približno 500 podob, katere prvo serijo (25 podob) je ravnokar izdala c. kr. zaloga šolskih knjig na Dunaju. To podjetje mora vsak, ki se peča z vzgojo in poukom, z radostjo pozdraviti, saj se bode s temi podobami na široko zasnovani podlagi širilo znanstvo med razne slojeve. Podobe niso namenjene samo šoli, ampak tudi domu, torej ne samo šolski mladini, ampak tudi dozorelim možem in ženam, katerim bodo blažile umetniški okus. Ker je v tem podjetju združena umetnost s pedagogiko, nam je pričakovati dobrega dela.

V kratkem bodo te podobe preplavile vse dežele v vseh jezikih naše šire monarhije, in vsak narod bode izvestno s pridom posegel po njih. Ako pristavim, da stane vsaka pola v velikosti 48:37 cm črno izvedena 5 kr., barvana 10 kr., meniun, da sem storil svojo dolžnost, opozoriti svoje tovariše na to delo. Ker je slovensko besedilo, katero mi — žal — ni na razpolago, gotovo v rokah veščakovih, zato smelo priporočam našim šolam to najnovejše delo.

Ivan Krulec.

Družba sv. Mohorja bo izdala letos te-le knjige: „Naš cesar“. Spomenica ob 50 letnici Njegove vlade. Špisal Jožef Apib, c. kr. profesor. 2. „Veliki katekizem“, kakor so ga odobrili avstrijski škofje za šolsko porabo. 3. „Zgodbe sv. pisma“. V. snopič. 4. „Poljedelstvo“ II. del. 5. „Slovenske večernice“ 51. zvezek. 6. „Koledar“ za leto 1899. — Odbor se obrača do slovenskih pisateljev z izkreno prošnjo, naj ne zabijo družbe, ampak jo pridno zalagajo s plodom svojega uma in truda! — Vpisovalne pole so vposlati do dne 5. sušca.

Metodika zemljepisnega pouka. Špisal Fr. Orožen, profesor na c. kr. učiteljski v Ljubljani. Drugi pomnoženi natisk. Z 12 slikami in 13 zemljevidnimi obriski. Vezana knjiga stane 50 kr. V Ljubljani, 1898. Natisnil in založil Rudolf Milic. — Kako

*) V Ljubljani jih prodaje s slovenskim in z nemškim besedilom gospod Jos. Petric.

se je ta metodika priljubila slovenskemu učiteljstvu, je najboljši dokaz, ker je v kratkem času izšla že v drugem natisku. Drugi natisk je pomnožen glede na tvarino in slike. V svrhu olajšanja razumevanja tvarine je uvrščenih v knjigi več preprostih slik in dodanih je več novih zemljevidnih obriskov, ki bodo posebno dobro služili pri ponavljanju zemljepisne tvarine. Zelo spretno spisana knjiga bo kaj izvrstno služila vsakemu učitelju pri zemljepisnem pouku, s posebnim veseljem jo bodo pa pozdravili slovenski učiteljski študenti, ki se pripravljajo za zrelostni izpit in tisti učitelji, ki se pripravljajo za izpit učne usposobljenosti. Tem in sploh vsemu slovenskemu učiteljstvu lepo knjigo kar najtopleje priporočamo.

Naši dopisi.

Z Goriškega. (Naše žalostno stanje.) Že tolikokrat pribita resnica je, da je učiteljstvo na Goriškem najslabše plačano, posebno se ozirom na draginjo življenjskih potrebščin. Vkljub temu se za zboljšanje ničesa ne stori. Naš deželni zbor bode menda zopet zaključen, če tudi ni še zborovati mogel — radi neznosnih narodnostnih razmer. Laški poslanci nočejo privoliti v zahteve slovenskih, a poslednji štrajkajo in deželni zbor ne more poslovati. Lep šport, a za nas žalosten, zakaj zboljšanje našega gmotnega stanja tudi štrajka: po tem poti nimamo upanja, da kaj dosežemo.

Da se zamoremo preživljati, se ukvarjamo z vsemi postranskimi opravili, ki kaj nesejo ali ne nesejo, samo da imamo upanje, da kaj prinesó. Da moramo truditi se po cele dneve in tudi ponoči, je naravno, sicer ne zmoremo vseh opravil. Postranska opravila pa so večinoma tako slabo plačana kakor učiteljska služba. Revez je učitelj s postranskimi opravili, a dvakrat revež brez njih, ker mora stradati in zanemarjati sebe in svoje. Videti je na Goriškem učitelje (ki imajo družino), da hodijo v šolo z zakrpano obleko ter z na vse načine zaplatanimi obuvami, da se otroci iz boljših družin spogledujejo nad tem. Poznamo take, ki ne morejo zahajati v mesto in ne v boljše kroge, ker nimajo primerne obleke, zakaj niti že raztrgane niso plačali pri krojaču-trgovcu. Da pri takih razmerah, ko je učiteljstvo splošno zadolženo pri trgovcih in rokodelcih raznih vrst, ne more skrbeti za svoje duševne potrebščine, je več kot naravno. Ako pregledujemo pri učiteljstvu na Goriškem, kaj čita, na kaj je naročeno in kako plačuje naročene časopise in knjige, se nam pokaže najžalostnejša slika. Sramotno malo učiteljev, a še manj učiteljic, je naročenih na učiteljska lista: „Učiteljski Tovariš“ in „Popotnik“, — kaj pičlo je število udov „Ped. društva“, „Slov. Matice“ in „Hrv. Matice“ ter naročnikov na dela naših pisateljev. Zakaj? Kratek je odgovor: Ni mogoče plačevati! Ako pa pogledamo v opravilne knjige naših časopisov in založnikov, najdemo skoro vsakega učitelja tam kot — dolžnika.

Naročen je bil toliko časa, dokler je mogel zmagovali naročnino in potem še toliko časa, dokler je dobival liste in knjige na upanje in ko je tudi to pošlo, nehalo je pošiljanje, a nastopilo je tirjanje in tirjanje — a največkrat zastoj. Ker se je tirjanje zaostalih zneskov vršilo javno — po dopisnicah, poštnih plač. nalogih in potem tožeb pri sodnijah, je vedela cela občina, da je učitelj tak revež, da ne zmore niti malih zneskov.

Pred nekaj tedni pride k meni starejši kolega iz nekega zakotja. Iz pogovora zve, da je bila razpisana služba učitelja v nekem kraju, za katerega je gojil željo — prositi. Želo se je začudil, ko mu povem, da je rok za vlaganje prošenj že pošel. Kje je bila služba razpisana — vpraša ves iz sebe. V „Popotniku“, mu odgovorim. Jaz ga nimam, ker ga ne zmorem plačevati, sledi odgovor? — Ta slučaj slika naše razmere v pravi luči.

Ali je potem čudno, da je obzorje našega učiteljstva kaj nizko?! Kak lokalni list, pisan za preprosto ljudstvo, prihaja še v roke našemu učiteljstvu; drugega večina ne zmore. Zalostno! . . .

dati „Slov. Matica“, bode jako lepo delo, da ga bode lahko vesel vsak Slovenec, ki želi imeti o svoji domovini natančen zemljevid, kakor so nemške karte generalnega štaba. Vsakdo naj se požuri, da si zemljevid brž naroči pri „Matici“: cena mu bo 2 gld.

„Podobe za šolo in dom.“*) J. H. Pestalozijeva velika zasluga je njega odločna zahteva, da se v šoli nazorno poučuje, ker njemu je bil nazor absolutni temelj vsemu spoznavanju. S tem slavnim pedagogom se je skladal tudi Diesterweg v svojem „Wegweiserju“, kjer zahteva, da se iz šole „iztira vse prazno besedičenje, vse ničevno, pogubno, duhomorno in v nedoletnosti ohranjujoče igranje s pojmovnimi oblikami.“ Tudi današnji učitelji, učenci imenovanih pedagogov, so navdušeni zagovorniki navedenih idej. Pravi učitelj hrepeni po sredstvih, s katerimi oživi teoretiški svoj pouk in olajša ž njimi razlago abstraktnih pojmov. Saj mu mora biti na tem ležeče, da napravi otrokom pouk zanimiv — da, zabaven. Otroki niti vedeti ne sme, da se uči, zakaj učenje mu več ali manj mrzi. V zabavo mu je zbujanje domišljije. Kako pa je lažje zbuhati domišljijo kakor z umetno dovršeno podobo, ki predstavlja kak prizor iz zgodb sv. pisma, dogodljaje lepih pripovedk, legend in pravljic, ali iz domače in obče zgodovine, krajevne slike, dalje podobe, ki kažejo narodne noše in običaje ali pojasnujejo tehniške naprave ali predočujejo napredek umetnosti. Da pa dosežajo podobe svoj namen, je treba, da je podoba, katera naj oživlja in utrjuje pouk, umetniško dovršena, zakaj le s tako je moči zbuhati umetniški čut, kateremu je posledica pravi umetniški okus. Na francoskih in angleških šolah in v najnovejšem času tudi na šolah v Hamburgu, kjer se je v zadnjem času osnovalo „Lehrervereinigung für die Pflege der künstlerischen Bildung“, se goji umetniški okus v veliki meri s tem, da se učitelji strogo ozirajo na to, kaj podajajo učencem v umetniški užitek.

Ti nedostatki in pa najbrže tudi pomanjkanje dobrih slik za šole je napolilo može, ki stoje v krogu „Gesellschaft für vervielfältigende Kunst“ na Dunaju, izdati pod varstvom vis. c. kr. ministerstva za uk in bogočastje zbirko, obsegajočo približno 500 podob, katere prvo serijo (25 podob) je ravnokar izdala c. kr. zaloga šolskih knjig na Dunaju. To podjetje mora vsak, ki se peča z vzgojo in poukom, z radostjo pozdraviti, saj se bode s temi podobami na široko zasnovani podlagi širilo znanstvo med razne slojeve. Podobe niso namenjene samo šoli, ampak tudi domu, torej ne samo šolski mladini, ampak tudi dozorelim možem in ženam, katerim bodo blažile umetniški okus. Ker je v tem podjetju združena umetnost s pedagogiko, nam je pričakovati dobrega dela.

V kratkem bodo te podobe preplavile vse dežele v vseh jezikih naše šire monarhije, in vsak narod bode izvestno s pridom posegel po njih. Ako pristavim, da stane vsaka pola v velikosti 48:37 cm črno izvedena 5 kr., barvana 10 kr., meniun, da sem storil svojo dolžnost, opozoriti svoje tovariše na to delo. Ker je slovensko besedilo, katero mi — žal — ni na razpolago, gotovo v rokah veščakovih, zato smelo priporočam našim šolam to najnovejše delo.

Ivan Krulec.

Družba sv. Mohorja bo izdala letos te-le knjige: „Naš cesar“. Spomenica ob 50 letnici Njegove vlade. Špisal Jožef Apib, c. kr. profesor. 2. „Veliki katekizem“, kakor so ga odobrili avstrijski škofje za šolsko porabo. 3. „Zgodbe sv. pisma“. V. snopič. 4. „Poljedelstvo“ II. del. 5. „Slovenske večernice“ 51. zvezek. 6. „Koledar“ za leto 1899. — Odbor se obrača do slovenskih pisateljev z izkreno prošnjo, naj ne zabijo družbe, ampak jo pridno zalagajo s plodom svojega uma in truda! — Vpisovalne pole so vposlati do dne 5. sušca.

Metodika zemljepisnega pouka. Špisal Fr. Orožen, profesor na c. kr. učiteljski v Ljubljani. Drugi pomnoženi natisk. Z 12 slikami in 13 zemljevidnimi obriski. Vezana knjiga stane 50 kr. V Ljubljani, 1898. Natisnil in založil Rudolf Milic. — Kako

*) V Ljubljani jih prodaje s slovenskim in z nemškim besedilom gospod Jos. Petric.

se je ta metodika priljubila slovenskemu učiteljstvu, je najboljši dokaz, ker je v kratkem času izšla že v drugem natisku. Drugi natisk je pomnožen glede na tvarino in slike. V svrhu olajšanja razumevanja tvarine je uvrščenih v knjigi več preprostih slik in dodanih je več novih zemljevidnih obriskov, ki bodo posebno dobro služili pri ponavljanju zemljepisne tvarine. Zelo spretno spisana knjiga bo kaj izvrstno služila vsakemu učitelju pri zemljepisnem pouku, s posebnim veseljem jo bodo pa pozdravili slovenski učiteljski študenti, ki se pripravljajo za zrelostni izpit in tisti učitelji, ki se pripravljajo za izpit učne usposobljenosti. Tem in sploh vsemu slovenskemu učiteljstvu lepo knjigo kar najtopleje priporočamo.

Naši dopisi.

Z Goriškega. (Naše žalostno stanje.) Že tolikokrat pribita resnica je, da je učiteljstvo na Goriškem najslabše plačano, posebno se ozirom na draginjo življenjskih potrebščin. Vkljub temu se za zboljšanje ničesa ne stori. Naš deželni zbor bode menda zopet zaključen, če tudi ni še zborovati mogel — radi neznosnih narodnostnih razmer. Laški poslanci nočejo privoliti v zahteve slovenskih, a poslednji štrajkajo in deželni zbor ne more poslovati. Lep šport, a za nas žalosten, zakaj zboljšanje našega gmotnega stanja tudi štrajka: po tem poti nimamo upanja, da kaj dosežemo.

Da se zamoremo preživljati, se ukvarjamo z vsemi postranskimi opravili, ki kaj nesejo ali ne nesejo, samo da imamo upanje, da kaj prinesó. Da moramo truditi se po cele dneve in tudi ponoči, je naravno, sicer ne zmoremo vseh opravil. Postranska opravila pa so večinoma tako slabo plačana kakor učiteljska služba. Revez je učitelj s postranskimi opravili, a dvakrat revež brez njih, ker mora stradati in zanemarjati sebe in svoje. Videti je na Goriškem učitelje (ki imajo družino), da hodijo v šolo z zakrpano obleko ter z na vse načine zaplatanimi obuvami, da se otroci iz boljših družin spogledujejo nad tem. Poznamo take, ki ne morejo zahajati v mesto in ne v boljše kroge, ker nimajo primerne obleke, zakaj niti že raztrgane niso plačali pri krojaču-trgovcu. Da pri takih razmerah, ko je učiteljstvo splošno zadolženo pri trgovcih in rokodelcih raznih vrst, ne more skrbeti za svoje duševne potrebščine, je več kot naravno. Ako pregledujemo pri učiteljstvu na Goriškem, kaj čita, na kaj je naročeno in kako plačuje naročene časopise in knjige, se nam pokaže najžalostnejša slika. Sramotno malo učiteljev, a še manj učiteljic, je naročenih na učiteljska lista: „Učiteljski Tovariš“ in „Popotnik“, — kaj pičlo je število udov „Ped. društva“, „Slov. Matice“ in „Hrv. Matice“ ter naročnikov na dela naših pisateljev. Zakaj? Kratek je odgovor: Ni mogoče plačevati! Ako pa pogledamo v opravilne knjige naših časopisov in založnikov, najdemo skoro vsakega učitelja tam kot — dolžnika.

Naročen je bil toliko časa, dokler je mogel zmagovali naročnino in potem še toliko časa, dokler je dobival liste in knjige na upanje in ko je tudi to pošlo, nehalo je pošiljanje, a nastopilo je tirjanje in tirjanje — a največkrat zastoj. Ker se je tirjanje zaostalih zneskov vršilo javno — po dopisnicah, poštnih plač. nalogih in potem tožeb pri sodnijah, je vedela cela občina, da je učitelj tak revež, da ne zmore niti malih zneskov.

Pred nekaj tedni pride k meni starejši kolega iz nekega zakotja. Iz pogovora zve, da je bila razpisana služba učitelja v nekem kraju, za katerega je gojil željo — prositi. Želo se je začudil, ko mu povem, da je rok za vlaganje prošenj že pošel. Kje je bila služba razpisana — vpraša ves iz sebe. V „Popotniku“, mu odgovorim. Jaz ga nimam, ker ga ne zmorem plačevati, sledi odgovor? — Ta slučaj slika naše razmere v pravi luči.

Ali je potem čudno, da je obzorje našega učiteljstva kaj nizko?! Kak lokalni list, pisan za preprosto ljudstvo, prihaja še v roke našemu učiteljstvu; drugega večina ne zmore. Zalostno! . . .

In v takih razmerah moramo živeti; rešitve ni od nikodar in nikamor. K sodišču, pravi vrli naš „Učiteljski Tovariš“. Kolege in Vas, spoštovani g. urednik, pa prosimo uljudno, pojasnite samo v cenjenem listu, katere korake je treba storiti, da bi nam bilo mogoče priti k sodišču. Marsikateri učitelj tudi na Goriškem se gotovo oprime z obema rokama tudi te rešilne misli v upanju, da se reši — gotovega pogina.*)

Z Goriškega. Zastopniki učiteljstva na Goriškem so pravi dokaz naših razmer, zakaj ves trud je zastonj: ni mogoče pripraviti jih do tega, da bi naznanjali v kakem listu vsaj spremembe učiteljstva. Dregalo se jih je s poslanim v „Popotniku“, prosilo je uredništvo istega lista in tudi „Učit. Tov.“ — a vse zastonj. Kdor se ne potruži osebno do njih, niti sedaj ne ve, kje so kateri kolegi. Ali niso tu kitajske razmere?! In vendar se je trdilo in se bode morda zopet ob priliki, da imamo najboljših zastopnikov. Žalostno!

Ker ni mogoče od zastopnikov učiteljstva spraviti par črk, prosimo tem potem slavni c. kr. okrajni šolski svet, naj on blagovoli naznanjati vse spremembe. G.

Z Goriškega. „Sloga“, narodno politično društvo v Gorici, je imelo pred tedni letni občini zbor. Neprijetno nas je dirnila volitev novega odbora, v katerega ni bil predlagan in torej tudi ne več izvoljen nekak zastopnik učiteljstva g. Tomaž Jug, nadučitelj v Solkanu, ampak mesto njega kapelan ravno tam g. Dermastia. —

Pred leti se je bilo vnelo neko posebno zanimanje med učiteljstvom za društvo „Sloga“. Nasledek zanimivemu gibanju med učiteljstvom je bil, da je prišel v odbor naš kolega. Kaj je krivo, da se je letos vse tako zasukalo? Mogoči so razni vzroki. — Ali je zapihal v društvu učiteljstvu nasproten veter? Ali se je naš zastopnik tako vneto potegoval in zagovarjal učiteljstvo in šolstvo, da je prišel v nemilost n. pr. ko je šlo za novo podlago, na katero se je vrglo naše politično društvo, namreč na podlago pastirskega lista avstrijskih škofov, ali ko je šlo za Ebenhoehov predlog? Morda pa so igrali drugi nagibi važno ulogo: recimo, da je naš zastopnik bil le peto kolo v odboru, pri katerega sejah je mirno dremal in spal, da je odbor delal brez njega ali tudi ž njim proti svobodni šoli in svobodnemu učiteljstvu?! — Ne stavimo 1 proti 2 vinarjema, da bi ne utegnili biti vzrok tudi okolščina, da bode za nas boljši zagovornik mladi kapelan solkanski nego stari tamošnji nadučitelj, zakaj poslednji bi se utegnili spovedovati prvemu o naših zadevah in bi si s tem dobil namestnika v odboru. J.

Lepo prosimo pojasnila!

Z Gorenjskega. V 20. številki lanskega letnika „Učit. Tovariša“ je poziv našega tovariša g. J. Ciperla z Dunaja, poslan vsem gg. kolegom, posebno onim kranjskega, kamniškega, radovljiškega okraja in ljubljanske okolice, ker namerava priobčiti obširen popis Kranjske.

Ker se mi je moj spis, namenjen njemu, založil po naključju, sem ga odposlal šele pred kratkim, meneč, da sem že zadnji. Toda 6. t. m. dobim dopisnico od g. J. Ciperla, kjer berem med drugim: . . . „delo, koje mislim spisati, gre počasi od rok, kajti dopisi od kolegov iz Kranjske kaj počasi dohajajo.“ . . .

Zakaj tako — ne vem! — Mislim pa, da bode knjiga gotovo tudi velike važnosti za šolo; zatorej bi pač bilo želeli, da bi vsak izmed gg. tovarišev, oziroma vsaj šolskih voditeljev — (kateri še tega niso storili) — postregel g. Ciperlu ter mu čim prej poslal vsaj to, kar vé o dotični šoli, okolici, vodah itd.

Le složno naprej, ker le v slogi je moč. Z.

Iz Idrije. (Petindvajsetletnica.) [Konec.] Vsled dovoljenja slavne c. kr. rudniške direkcije ni bilo na dan slavnosti šolskega pouka. Ob 9. uri se je udeležila šolska mladina z učiteljstvom sv. maše, pri kateri smo videli tudi c. kr. rudniškega nadsvetnika blagorodnega gospoda J. Černaka.

Po sv. maši se je zbrala šolska mladina v primerno okrašeni telovadnici. Ko je stopil g. slavljenec z blago-

rodno gospo soprogo in z nekaterimi sorodniki v dvorano, so zaorili iz sto in sto otroških grl navdušeni „Živio“. Prva je pozdravila g. ravnatelja učenka 5. razreda ter mu podala šopek svežih cvetic s primernim napisom na trakovih, za njo pa učenec 5. razreda, ki mu je poklonil šopek, sestavljen iz smodk. Nato je v krasnem in jako ganljivem govoru pozdravil g. slavljenca c. kr. rudniškega nadsvetnika g. J. Černaka in temu je sledil pozdrav c. kr. učitelja g. Iv. Vogelnika, ki je v imenu idrijskega učiteljstva izrekel g. slavljenecu najsrčneje častitke ter mu izročil dar učiteljstva. Ko je tudi navzoči gosp. dekan M. Arko častital g. slavljenca in ob enem otrokom toplo priporočal, naj s hvaležnostjo, pokorščino in z molitvijo plačujejo obilni trud učiteljstva, se je gospod ravnatelj zahvalil za častitke g. c. kr. nadsvetniku, učiteljstvu in g. dekanu ter po primernem nagovoru na šolsko mladino sklenil s pozivom, da vsi zbrani zakličejo trikratni slava Nj. Vel. presvetlemu cesarju Francišku Jožefu I., ki je prvi zaščitnik in dobrotnik idrijske šole. Iz sto in sto otroških grl je odmevalo po dvorani: „Slava, slava, slava!“ Nato so otroci zapeli prvo in zadnjo kitico cesarske pesmi, in slavnost se je končala.

Na povabilo g. slavljenca se je zbralo učiteljstvo v njegovem stanovanju, kjer je bilo še nekaj napitnic na g. slavljenca, na njegovo blag. gospo soprogo, na vzajemno delovanje med učiteljstvom itd. Popoldne pa je napravilo učiteljstvo izlet v prijazno Spodnjo Idrijo, kjer se je razvila prav prijetna zabava.

Tako sem v kratkih potezah načrtal, kako smo slavili 25letnico plodonosnega delovanja našega preljubljenega g. ravnatelja, kateremu iz dna srca kličemo:

„Bog Te živi vsaj še dvakrat 25 let!“

Iz krškega okraja. (Okrajna učiteljska konferencija.) [Dalje.] Kuponi knjig, ki se kupijo pri Kleinmayru in Bambergu, pa Tempskem v Pragi, naj se sešiti in seštetiti pošljejo c. kr. okr. šol. svetu do 15. grudnia vsakega leta. — C. kr. okrajni šolski svet šolskim vodstvom ne „dopisuje“. Zato se ne pravi: „Na dopis . . .“, ampak „Na razpis, ukaz i. t. d.“ Datum in številko c. kr. okrajnega šolskega sveta treba zmerom navesti. Za remuneracije za poučevanje čez postavno uro je treba prositi vsakemu posebe in pravočasno. — V dosego dobrega vzgojnega uspeha vladaj med učiteljstvom samim in med učiteljstvom in duhovščino lepa sloga.

Končavši svoje poročilo, vpraša gosp. c. kr. okrajni šolski nadzornik, ali ima kdo kaj pripomniti, oziroma vprašati. Oglasi se g. Janko Leban, nadučitelj na Trebelnem, ter pravi, da se mu zdi neizvedljivo, da bi se prošnje vlagale že 14 dni pred potekom termina; zakaj zvečine zvezo za razpisane službe šele iz naših dnevnikov, časih komaj teden dni (in še manj), predno poteče dotični rok. Gosp. Jakob Pretnar, nadučitelj v Veliki dolini pa želi, da bi se službe razpisovale v strokovnem listu; zakaj vsi učitelji ne bero naših dnevnikov. Gospod nadzornik obljubi, da bode delal na to, da se prošnje pravočasno odpošljejo, tudi ko bi odslej njega ne bilo doma in bi došle le nekaj dni pred potekom roka. Kar se pa tiče listov, v katerih se službe razpisujejo, pravi g. nadzornik, konferencija ni kompetentna, da se razgovarja o tem.

Na to se oglasi g. Viljem Gebauer, nadučitelj v Šmarjeti ter vpraša, kako je z ono „laskavo“ dopisnico, katero so prejeli nekateri šolski voditelji od slavnega c. kr. okrajnega šolskega sveta. Glasi se pa tako-le: „Die Schulleitung wird aufgefordert,*) dem h. ä. Erlasse vom 29. April Zahl 576 postwendend zu entsprechen. Gleichzeitig wird der Schulleitung die nachlässige Amtierung bei Entziehung der Functionszulage im Wiederholungsfalle ausgestellt. K. k. Bezirksschulrath Gurkfeld, 28. Mai 1897.“

(Dalje prih.)

Lucilius.

*) Čudno je, da je uboga para, učitelj, vedno le „aufgefordert!“ dočim se najmlajšemu kaplanu n. pr. tako-le stilizuje: „Der Unterzeichnete beehrt sich, Euer Hochwürden höflichst einzuladen ali kako drugače! — Radovedni stavec.“

*) Glej listnico uredništva v zadnji številki!

Vestnik.

Cesarja Frančiška Jožefa I. ustanova za učiteljske sirote na Kranjskem: Gospod Završnik Karol, učitelj v Dupljah, 4 gld.; g. Kuhar Ivan, učitelj v Trbojah, 2-40 gld.

Učiteljski konvikt: Iz Borovnice: G. Jos. Verbič in g. Ivan Majaron vsak po 4 krone in gospa Uršula Keržišnik (po g. Fr. Paplerju) 3 krone, skupaj 11 K; prijateljica učiteljskega stanu, gđc. Franja Demšar, c. kr. poštarica v Tupaličah, 5 K; g. Fran Povše, učitelj v Osilnici, nabral v veseli družbi 11 K; gosp. Endlicher nabral v gostilni g. Grebenca v Vel. Laščah 1 K; g. L. Perko, učitelj v Zireh, 1 K.

Tisoč kron smo nabrali za „konvikt“ od občnega zbora do danes. Eppure si muove!

† **Frančišek Kokalj**, učitelj na II. mestni šoli v Ljubljani, je dne 14. t. m. umrl, zapustivši udovo in štiri otroke. Več prihodnjic. N. v m. p.! To je po novem letu že tretji smrtni slučaj med učitelji! Bog se nas usmili!

Uršulinke se naselijo v Idriji. V to svrhu so kupile posestvo.

Iz ljubljanske okolice. Snuje se društvo učiteljev in šolskih prijateljev za okraj ljubljanske okolice. Društvena pravila so se že predložila e. kr. deželni vladi v potrjenje.

Novo šole. Dež. šolski svet je sklenil, razširiti enorazredni ljudski šoli na Brdu in v Hinjah v dvorazrednici in ustanoviti enorazrednice najprej v Žvirčah, potem pa tudi v Velikih Lipljah in v Viseju.

40 let je preteklo dne 5. prosinca, kar je umrl v Milanu maršal grof Jožef Radecki. Bil je eden najslavnejših vojskovodij, kar jih pomni svetna zgodovina. Kar je bil za nekdanje ošabne Rimljane kartaginski Hanibal, to je bil za ohole in puntarske Lahe avstrijski Radecki. In ta slavni mož je bil Čeh — Slovan!

V proslavo cesarjevega jubileja bodo priredili meseca mal. srpana na Dunaju slikovit slavnostni spreved otrok. Udeležilo se ga bode nad 6000 otrok, ki bodo predstavljali razne dogodke iz življenja Habsburžanov.

V proslavo petdesetletnice cesarjevega vladanja je občinski svet ljubljanski sklenil, sezidati ubožno hišo za 100 oseb, katera se bo imenoval „mesna ubožnica cesarja Frančiška Jožefa I.“ in mestno kopališče, napraviti ustanovo za nadaljnje praktično izobraževanje mestnih tehničnih moči in razdeliti 5000 gld. za dobrodelne namene dne 2. grudnia 1898.

Dijaška stanovanja srednješolcev. Naučni minister je izdal posebno naredbo, s katero se vsem deželnim šolskim svetom nalaga, vse potrebno ukreniti, da učiteljski zbori srednjih šol posvečujejo izročnemu dijaštvu z oziranjem na preskrbljenje s stanovanji potrebno pozornost. Ta namen ima naš „konvikt“ in v tem zmislu delujejo že naša „Dijaška zavetišča za učiteljske otroke na Kranjskem“. (Glej „Učit. Tov.“ št. 13. l. 1897!)

Iz Begunj. Lansko leto je dobil prvi razred tukajšnje šole nove, dvosedežne šolske klopi, dvojne dimenzije. Izdelal jih je natančno po predpisih in načrtu gosp. Anton Pezdnič iz Ljubna, katerega smemo vsakomur priporočiti.

Petričevi šolski zvezki. Ker je g. P. zadostil zakonitim določbam, se smejo njegovi zvezki zopet rabiti po vseh šolah.

Iz c. kr. mestnega šolskega sveta. O c. kr. mestnega šolskega sveta redni seji z dne 25. m. m. prejeli smo sledeče poročilo:

Potem, ko predsednik proglasi sklepčnost, se preide na dnevni red, in poroča zapisnikar o kurencijah ter pove, kako so bile rešene. Prošnjo nekega učitelja za novčno podporo se sklone priporočilno predložiti visokemu c. kr. deželnemu šolskemu svetu. Reši se več prošenj za pripoznanje starostnih doklad in se prizna mestnemu nadučitelju Frančisku Raktelju šesta, mestnemu učitelju Janku

Janežiču in mestni učiteljici Avgusti Mattanovičevi pa tretja službena starostna doklada, prvemu od 1. prosinca letos, drugemu od 1. vinotoka lani, tretji od 1. grudnia lani. Sklene se šolskim vodstvom priporočiti nakup Hölzlovega nastenskega zemljevida Palestine, katerega je za slovenske šole priredil prof. Orožen. Prošnjo nekega učenca za oproščenje od obveznega pouka v slovenščini se ugodi. Končno se reši še nekaj internih zadev.

Občni zbor „Slovenskega čebelarskega društva“ se je vršil dne 24. m. m. v pisarnici kmetijske družbe v Ljubljani. Občni zbor je izvolil predsednikom ravnatelja v Marijanišču, prečast. g. profesorja dr. Frančiška Lampeta, podpredsednikom ravnatelja kmetijske družbe, g. Gustava Pirca, in odbornikom gg.: bogoslovca Rado Grmovnika, čebelarja Petra Pavlina in učitelja Frančiška Rojina. Občni zbor je nadalje ukrenil izdajati strokovni list „Slovenski čebelar“, katerega uredništvo se je poverilo g. Fr. Rojini, učitelju v Šmartinu pod Šmarno goro. Na predlog g. Murze iz Krapje na Štajerskem se je odbor naročilo sestaviti nova društvena pravila, ki bodo omogočila shovanje podružnic „Slovenskega čebelarskega društva“ po Štajerskem, Koroškem in Primorskem. Pri tej priliki javljamo, da bo vsak ud, ki plača letnino (1 gld.), dobival društveni list brezplačno. Odslej naj se vse pošiljatve, tičeče se „Slovenskega čebelarskega društva“, pošiljajo pod tem naslovom v Ljubljano.

Obisk gimnazij. Vse avstrijske gimnazije so štele lani 62.570 učencev, bile so pa po frekvenci zelo različni. Tri so imele po več kot 800 učencev, dve izmed njih v Galiciji, ena v Bukovini; tri po več kot 700 učencev, vse tri v Galiciji; osem po 600—700, med njimi največ ljubljanska velika; trinajst po 500—600; dvaindvajset po 400—500; štirideset po 300—400; šestdeset po 200—300; sedemintrideset po 100—200; sedem po manj kot 100. Najmočneje obiskovane so gimnazije bukovinske, kjer pride na vsak zavod po 529 učencev, v Galiciji po 501, na Primorskem po 352, pri nas po 324, v Nižji Avstriji po 317; povsod drugod po manj kot 300; najmanj, po 250 na Solnograškem; sploh pa po 326.

Obisk realk. Vse avstrijske realke so štele lani 28.536 učencev in je prišlo na vsako po 310 učencev. Dvoje realk je imelo po več kot 600 učencev; osem po 500—600; sedemnajst po 400—500; dvaindvajset po 300—400; osemnajst po 200—300; šestnajst po 100—200; osem po manj kot 100. Najbolj obiskovane realke s 517 učenci ima Bukovina; za njo pride Galiska s 419; potem Kranjska (ljubljska) realka. Štela je namreč 391 učencev. Najslabše obiskovane so bile pa dalmatinske realke, ki so štele le po 179 učencev.

Ne dajte šolski mladini orožja! Vsled mnogih slučajev, v katerih so se v zadnjem času množili samomori in nesreče zaradi nepredvidnosti s strelnim orožjem med šolsko mladino, je naročilo c. kr. gališko namestništvo v Lvovu na inicijativo c. kr. deželnega šolskega sveta, podrejenim oblastvom, da naj prepovedo prodajati kupcem z orožjem in imejiteljem orožnih skladišč šolski mladini vsakršno orožje, kakor puške, revolverje, pištole, patrone itd. — Mizerija mora vladati ondi, kjer se že učenci pokajo. Sreča za nas Slovence, da ni veliko židovskih pijavk in trotov med nami. *Jos. Korošec.*

Nevarnost pred gosenicami. Večkrat imamo priliko opazati, kako se zlasti deklice zgražajo nad gosenicami, katere jim slučajno prilezejo na golo kožo. Vik in krik nad to golaznijo pa ni tako neopravičen, kakor bi si človek mislil, ker zdravniki in učenjaki so že davno o tem edini, da je gosenica človeškemu in živalskemu organizmu nevarna. Ker se tu in tam nele otroci ampak tudi naši učenci igrajo uprav brezskrbno s tem mrčesom, nam je naloga, jih na to stvar opozoriti. Kamor prileze gosenica, napravi na koži prišč (Ausschlag), prouzroča tudi vnetje sliznic, zlasti se rado vname oko, ako se gosenica dotakne njega vezne kožice. Nevarne so posebno gosenične dlake, ker prouzročajo v dihalih razne katarje. Paziti je torej na to, da otroci ne prijemajo teh živali in da se ne zbirajo v krajih, kjer je mnogo gosenic.

Pospešitev skupnih izletov učencev. Na progah priv. avstrij. ogrsko državno železniške družbe dovolilo se je z dnem 1. prosinca 1898 na dalje učencem javnih učnih zavodov pri skupnih, pod vodstvom učiteljev prirejenih izletih, brez ozira na število udeležencev za II. in III. vozni razred pri osebnih vlakih (ekspresni in brzovlaki so izvzeti) 50% znižane voznine. Ravno iste olajšave imajo tudi spremljajoči učitelji. Solsko vodstvo pa mora 24 ur poprej naznaniti pismeno približno število učencev in učiteljev na dotičnem kolodvoru. Ali bi se ne moglo tudi pri nas to doseči? *Jos. Korošec.*

Štev. 11.

Naznanilo.

Podpisani odbor naznanja, da se nahaja društvena soba od 1. svečna t. l. na Bregu št. 1, na desno v pritičju. Ključ hrani gostilničar, g. J. Cotič. V društveni sobi so na razpolaganje različni šolski, leposlovni in politični časopisi.

Za odbor „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“:

Juraj Režek,
t. č. predsednik.

Engelbert Gangl,
t. č. tajnik.

Globoko užaljeni naznanjamo pretužno vest o smrti našega iskreno ljubljenega, nepozabnega soproga, očeta, brata, strijca in svaka, gospoda

Franciška Kokalja

učitelja II. mestne ljudske šole

kateri je dne 14. t. m. ob 1/4 1. uro popoldne, po kratki in mučni bolezni, previden s sv. zakramenti za umirajočee, mirno v Gospodu zaspal.

Truplo nepozabnega se je v sredo, dne 16. t. m. ob 1/2 5. uri popoldne iz hiše žalosti, Pred škofijo št. 20, k sv. Kristofu prepeležalo in v lastno rakev položilo.

Sv. maše se bodo brale v stolni cerkvi.

Blagega pokojnika priporočamo v drag spomin in po- božno molitev.

Ljubljana, dne 14. svečana 1898.

Felicitas Kokalj, roj. Tuma, soproga. — **Adela, Štefanija,** Felicitas in Rikica, otroci.

Posebni parte se niso izdajali.

Zahvala. Blagorodni gospod Miha Kos, vodja šole na Homcu, rojak Mirnapeški, je podaril tukajšnji šoli 48 lepo vezanih knjig za šolsko knjižnico.

Za ta plemeniti in velikodušni dar se v svojem in imenom šolske mladine najiskreneje zahvaljuje

V Mirnipeči, dne 7. svečana 1898.

B. Andoljšek, nadučitelj.

Listnica uredništva:

Gospod A. G. v Lj.: Hvala! Priobčimo o priliki pod črto. — G. J. T. na R.: Prihodnjic.

J. Giontinijeva knjigotržnica v Ljubljani

priporoča

p. n. krajnim šolskim svetom in šolskim vodstvom

Haardtov nastenski zemljevid

— Palestine —

Za porabo v slovenskih šolah

priredil

prof. Fr. Orožen.

Cena na platno napetemu zemljevidu 8 gld.

in s palicami pa 9 gld.

Kdor pošlje denar naprej, se mu pošlje zemljevid franko.

Lavrencij Perko,

učitelj

Josipina Perko roj. Andaher

— poročena —

Žiri 17. svečana 1898 Ljubljana.

Hinko Likar,

nadučitelj,

Ludovika Likar, roj. Zimmermann

— poročena —

Grahovo 19. svečana 1898 Jägerndorf.

Izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stane za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. Udje „Slovenskega učiteljskega društva“ plačajo na leto 3 gld. naročnine in 1 gld. udnine. — Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati odgovornemu uredniku (uredništvu) v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 3; naročnino pa prejema g. Francišek Crnagoj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za celo stran 15 gld., pol strani 8 gld., 1/2 strani 5 gld., 1/4 strani 4 gld., 1/8 strani 2 gld.; manjši inserati po 10 kr. petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine že 3 gld.

Pospešitev skupnih izletov učencev. Na progah priv. avstrij. ogrsko državno železniške družbe dovolilo se je z dnem 1. prosinca 1898 na dalje učencem javnih učnih zavodov pri skupnih, pod vodstvom učiteljev prirejenih izletih, brez ozira na število udeležencev za II. in III. vozni razred pri osebnih vlakih (ekspresni in brzovlaki so izvzeti) 50% znižane voznine. Ravno iste olajšave imajo tudi spremljajoči učitelji. Solsko vodstvo pa mora 24 ur poprej naznaniti pismeno približno število učencev in učiteljev na dotičnem kolodvoru. Ali bi se ne moglo tudi pri nas to doseči? *Jos. Korošec.*

Štev. 11.

Naznanilo.

Podpisani odbor naznanja, da se nahaja društvena soba od 1. svečna t. l. na Bregu št. 1, na desno v pritličju. Ključ hrani gostilničar, g. J. Cotič. V društveni sobi so na razpolaganje različni šolski, leposlovni in politični časopisi.

Za odbor „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“:

Juraj Režek,
t. č. predsednik.

Engelbert Gangl,
t. č. tajnik.

Globoko užaljeni naznanjamo pretužno vest o smrti našega iskreno ljubljenega, nepozabnega soproga, očeta, brata, strijca in svaka, gospoda

Franciška Kokalja

učitelja II. mestne ljudske šole

kateri je dne 14. t. m. ob 1/4 1. uro popoldne, po kratki in mučni bolezni, previden s sv. zakramenti za umirajočee, mirno v Gospodu zaspal.

Truplo nepozabnega se je v sredo, dne 16. t. m. ob 1/2 5. uri popoldne iz hiše žalosti, Pred škofijo št. 20, k sv. Kristofu prepeležalo in v lastno rakev položilo.

Sv. maše se bodo brale v stolni cerkvi.

Blagega pokojnika priporočamo v drag spomin in po- božno molitev.

Ljubljana, dne 14. svečana 1898.

Felicitas Kokalj, roj. Tuma, soproga. — **Adela, Štefanija,** Felicitas in Rikica, otroci.

Posebni parte se niso izdajali.

Zahvala. Blagorodni gospod Miha Kos, vodja šole na Homcu, rojak Mirnapeški, je podaril tukajšnji šoli 48 lepo vezanih knjig za šolsko knjižnico.

Za ta plemeniti in velikodušni dar se v svojem in imenom šolske mladine najiskreneje zahvaljuje

V Mirnipeči, dne 7. svečana 1898.

B. Andoljšek, nadučitelj.

Listnica uredništva:

Gospod **A. G.** v **Lj.:** Hvala! Priobčimo o priliki pod črto. — **G. J. T.** na **R.:** Prihodnjic.

J. Giontinijeva knjigotržnica v Ljubljani

priporoča

p. n. krajnim šolskim svetom in šolskim vodstvom

Haardtov nastenski zemljevid

— Palestine —

Za porabo v slovenskih šolah

priredil

prof. Fr. Orožen.

Cena na platno napetemu zemljevidu **8 gld.**

in s palicami pa **9 gld.**

Kdor pošlje denar naprej, se mu pošlje zemljevid franko.

Lavrencij Perko,

učitelj

Josipina Perko roj. Andaher

— poročena —

Žiri 17. svečana 1898 Ljubljana.

Hinko Likar,

nadučitelj,

Ludovika Likar, roj. Zimmermann

— poročena —

Grahovo 19. svečana 1898 Jägerndorf.

Izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stane za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. Udje „Slovenskega učiteljskega društva“ plačajo na leto 3 gld. naročnine in 1 gld. udnine. — Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati odgovornemu uredniku (uredništvu) v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 3; naročnino pa prejema g. Francišek Crnagoj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za celo stran 15 gld., pol strani 8 gld., 1/2 strani 5 gld., 1/4 strani 4 gld., 1/8 strani 2 gld.; manjši inserati po 10 kr. petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine že 3 gld.